

הקדמה ללימוד הפנימיות (5)

אחר כל האמור יש להבין – כיצד באמת יכול האדם להתגבר על הסתרה גדולה זו שבעוה"ז? לאחר שמטבעו כל רצונו הוא בהנאה ותענוג לתועלת עצמו, כיצד יוכל לטהרו ולהפכו לרצון להשפיע?

תשובה: לשם כך נתן לנו הקב"ה תורה ומצוות, שבסגולתם לטהר את נפש האדם ולהאיר בה את הרצון הטהור של ההשפעה. כמאמר רבי חנניא בן עקשיא: רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, וביאר רבינו בעה"ס: "לזכות" מלשון לזכך. ועוד אמרו חז"ל: "וכי מה אכפת לו להקדוש ברוך הוא בין מי שהוא שוחט מן הצואר למי שהוא שוחט מן העורף? הוה אומר: לא נתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות - שנאמר: "אמרת ה' צרופה". פירוש: המצוות אינן מטרה, אלא אמצעי בכדי לנקות את האדם מזוהמת האהבה העצמית, וממילא אדם אינו יכול לבדו להחליט מניין הוא שוחט, אלא צריך לציית לרצון האלוקי לשחוט מן הצואר בלבד, כי הבורא קבע זאת, היות שרק באופן הזה תפעל המצוה לזכך את האדם.

כי הנה, כפי שכתבנו בתחילה, כל ענייני העולמות העליונים ומדרגותיהם נקראים "פנימיות התורה" - וזאת משום שגם בתורה עצמה טמונה כל ההשתלשלות הזאת, ממקורה הגבוה עד אין קץ, ועד האופן שהיא נראית לעינינו בעולם הזה, בלבושים המתאימים למושגי העולם החומרי. לדוגמא: המצוה של כבד את אביך ואת אמך מורגשת ומושגת בעולם הזה בצורתה הגשמית, אולם אדם שנמצא במצב של עולמות העליונים משיג מצוה זו וקיומה באופן רוחני נפשי. א"כ בנוסף לקיום הגשמי הרגיל של מצוה זו, מקיימה גם במימד הנפשי (למשל יראה ואהבה נבחנים לאבא ואמא, ומשילובם נולדת תולדה, שהיא יחס האדם להשי"ת באופן ממוזג של יראה ואהבה, וזהו כיבודם של האב והאם, כאשר הבן הולך בדרכם, אבל אם אינו הולך בדרכם, נבחן זה לאי כיבוד אב ואם. וענין יראה ואהבה יש בו מדרגות רבות, ע"כ נבחן שיש אבא ואמא ברמות שונות, ואותם צריך לכבד). וכך בכל המצוות.

ונכתוב בקצרה את תוכן דבריו של בעל הסולם בזה (הקדמה לתע"ס): בתחילה כשנאצלה התורה הקדושה מלפניו ית', נאצלה ויצאה בתכלית השלימות, בבחינת אורייתא וקב"ה חד הוא ממש, ואחר כך, ירדה והצטמצמה דרך המדרגה, בצמצומים רבים, עד שניתנה מסיני, ששם נכתבה כמות שהיא לעינינו כאן בעוה"ז, והתלבשה בלבושי העולם החומרי. אבל באמת אין שום שינוי ח"ו בתורה, כי אורייתא וקב"ה חד הוא גם בעולם הזה ממש. אלא כל ההבחן הוא בלבושים, שהלבושים של התורה בעוה"ז מעלימים כביכול את הקב"ה ומסתירים אותו. אבל כשזוכה האדם לגילוי אור התורה בשלימות, אין לבושי התורה מסתירים ממנו את הקב"ה, ומתגלה לו לנצח כי אורייתא וקב"ה חד הוא.

[ובזה מבאר את דברי חז"ל שכל התורה היא שמותיו של הקב"ה, שלכאורה הוא דבר תמוה - והרי בתורה יש גם שמות של רשעים כפרעה, בלעם וכיוצא בהם, וכן ענייני איסור, טומאה, קללות ותוכחות. איך אפשר להבין שכל אלו יהיו שמותיו של

הקב"ה? ועוד, הרי אמרו חז"ל: "אורייתא וקוב"ה חד הוא" - ובתורה שלפנינו בעולם הזה לא ניכר הדבר לעין. ולהנ"ל מבואר, שבאמת גם שמות הרשעים וכל עניני הפסול והגנאי הנזכרים בתורה, בשורשם שייכים לקדושה. משל למה הדבר דומה, לאדם רעב מאד, שהרעב לבדו הוא חסרון ואינו מעלה, אולם אם נצרף את הרעב לסעודה, יהפך הרעב להיות מעלה, כיוון שעל ידו האדם נהנה מהסעודה. כך גם ברוחניות, כל עניני הרע, הכפירה, התאוות למיניהם, הם חסרון, אולם כאשר מתגלה בהם אור ה', הם הופכים להיות כלים לגילוי. כי אין האור מתגלה אלא מתוך החושך. ונמצא שגם החושך משמש את האור. וזה"פ שכל התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה, כולל שמות הרשעים וכל עניני הפסול והגנאי והעבירות שבתורה, מטעם שהם נהפכים להיות כלים לאור ה'.

ולפי מצבו של האדם, כך מצב התורה לעומתו, דהנה ישראל ואורייתא חד הם, וכפי שהאדם כולל את כללות המדרגות הרוחניות, כך גם התורה כוללת את כללות המדרגות הרוחניות. וכאשר האדם נמצא בתחתית המדרגות, ממילא תפישתו בתורה היא תפישה נמוכה. אבל כאשר עולה למדרגה רוחנית גבוהה יותר מאשר מצב העולם הזה, אזי גם תפישתו בתורה היא גבוהה יותר, וכן להפך, לפי אחיזתו בתורה כך מצליח לחשוף בתוך עצמו מצבים רוחניים גבוהים יותר, שהם ישלטו בחייו. נמצא כל עניני הרשע והפסול שיש באדם ובתורה נהפכים להיות כלים לאור ה', דבכדי לתקנם האדם זקוק לאור ה'.

והנה כתוב "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", ונמצא שכל שאדם עולה בדרגות הרוחניות, משמעות הדבר שהרשע מתגלה בו יותר, וממילא זקוק לאורות אלוקות גדולים יותר עמ"נ להפוך את השמות דטומאה לשמות דקדושה. ובזה מובן מה שכתוב למה נק' שמו חזיר, ע"ש שעתיד לחזור להיתרו, שכל עניני הפסול מקורם ברצון לקבל לתועלת עצמית, אשר ע"כ אסרם הקב"ה כדי לא לאפשר לרצון לקבל שליטה גדולה מדי, ולכן צריך האדם לקדש עצמו אפילו במותר לו. אבל לעתיד לבוא כאשר יתקנו כל עניני הרצון לקבל עמ"נ להשפיע, ממילא עתידים עניני האיסור לחזור להיתרם. וכן כל המועדים עתידים להתבטל חוץ ממגילת אסתר, שכן אור האלוקות שיאיר בגמר התיקון יהיה האור השלם ביותר, וממילא אורות המועדים שיחשבו קטנים לגביו יתבטלו.

מצד שני, כתוב ב"ג העקרים שזאת התורה לא תהא מוחלפת, ובודאי שאסור יהיה לבטל שום תג שבתורה, לא איסור ולא מצוה, אלא הכל שריר לנצח. וא"כ איך מתקיימים ב' הענינים הללו בכפיפה אחת? והפשוט ביותר היה לתרץ, שמש"כ שלעתיד לבוא יהיה שינוי - הכוונה ברוחניות, אבל קיום התו"מ הגשמי לא ישתנה כלל. אמנם נראה להסביר זאת גם ברוחניות, דהגם שיתקן הכל, וכל עניני הרשע יהפכו לצדק, מ"מ כיון שלא תהיה יותר שום עבודה, מטעם שבילע המוות לנצח, ואין עוד נסיונות כלל, ע"כ כתוב שהצדיקים מכח אהבת ה' הגדולה שלהם, יבקשו מהשי"ת לחזור למצב של שיתא אלפי שני, שבו היו שרירים זה לעומת זה טומאה וקדושה, בכדי שעבודתם לא תתבטל, וממילא מובן שגם ברוחניות זאת התורה לא תהא מוחלפת].

"...והוא ג"כ ענין מאמרם ז"ל בזוהר דקב"ה ואורייתא חד הוא, שאעפ"י שהעולמות הולכים כולם דרך הדרגה והשתלשלות ושינויים רבים בערך קדושתם, כ"ז הוא רק מצדינו (-פירוש, לפי תפישת האדם הנגזרת מן המצב הרוחני שלו), אבל מצדו ית' אין שום חילוק ושינוי מקומות כלל ח"ו, וכמ"ש "אני ה' לא שניתי", ולא נשתנתה הקדושה... כן התוה"ק אף כי ירדה ונשתלשלה דרך הדרגות רבות עצומות, עכ"ז היא לא נשתנתה מקדושתה כלל, ובקדושתה הראשונה עומדת גם בזה העולם התחתון כאשר היתה באמנה אתו ית' במקור שרשה... רק שטחו עינינו מראות בעוצם קדושתה ואורה הפנימי..."

(נפש החיים שער ד פרק כז)

"...ולזאת אף היא, דרך ירידתה והשתלשלותה ממדרגה למדרגה ומעולם לעולם, צמצמה עצמה להתלבש בכל עולם לדבר מענייני אותו העולם, כפי ענין וערך אותו העולם כדי שיוכל לסבול קדושתה ואורה. עד שברדתה לבא לזה העולם נתלבשה ג"כ לדבר בערכי וענייני זה העולם וספורין דהאי עלמא, כדי שיוכל זה העולם לסבול קדושת אורה. אמנם אם שהיא מדברת בתחתונים, רומזת היא בהם גופי תורה ועניינים פנימים ופנימים לפנימים, גבוה מעל גבוה עד אין תכלית..."

(שם פרק כח)

נמצא, שהתורה הקדושה מלובשת בלבושים רבים לפי סדר המדרגות שבעולמות העליונים, כאשר בכל עולם ומדרגה יש לה את הלבוש המתאים לאותו עולם, שדרכו מתגלה אור הבורא ית' שבתורה כפי הראוי למדרגה זו. וכך, גם בעולם הזה, שהוא ההסתר הגדול ביותר, יכול האדם להיאחז בתורה בלבושה החומרי המתאים לעולם זה, ואז – המאור שבה מחזירו למוטב. בסגולת אור התורה והמצוות, לטהר את האדם מהרצונות החומריים, וכך יכול האדם להתחיל ולהתעלות מדרגה אחר מדרגה.

[הרחבת הדברים : אורייתא וישראל וקוב"ה הם ג' בחינות מקבילות, ובכל אחת מהן יש להבחין באור וכלי. דהנה בכינוי קוב"ה אין מדברים אודות הקב"ה עצמו, אלא לאורו כפי שמגולה בכלים של הנבראים. וכן אורייתא היא התפשטות אור ה' דרך פרשיות התורה ומצוותיה לתפישת הנבראים, וכן נפש האדם יש בה את כל המדרגות הרוחניות מעילא לתתא, וצריכות להתגלות בכליו של האדם.

וענין הלבושים בפשטותו הוא - שכל המציאות מכסה על אור ה', שהרי כתיב "ואתה מחיה את כולם", אולם אין זה מגולה לתחתונים שהשי"ת הוא הזן ומפרנס אותם. וביתר עומק צריך להבין ענין זה, כדרך שאדם מסביר לבנו את פרשת השבוע למשל, שוודאי צריך להלביש את הפרשה בלבושים שונים לפי שכלו וגילו של הילד, וכאשר הילד גדל ונהפך לבחור אזי יסביר לו את התורה דרך לבושים אחרים, שפחות מסתירים את עומקה של התורה, שכן הבחור יכול לתפוס יותר מן הילד. נמצא, שהלבושים מצד אחד מסתירים את התורה, ומצד שני רק על ידם אפשר לגלות את התורה. וזאת כפי שהסברנו לעיל: הרצון לקבל של האדם עם כל מצביו הוא זה שמסתיר את התורה, ולפי מצבו של הרצון לקבל כך נצרך האדם לאור התורה, וכך מבין את התורה, דיתרון האור ניכר דוקא מתוך החושך. וכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, שאם האדם רוצה להמשיך אור התורה לתקן את הרצון לקבל ברמה נמוכה, יתגלה אח"כ הרצון לקבל ביתר עוצמה כדי להמשיך אור יותר גדול לתקנו.

וזהו שהעולמות נבחנים בד' צבעים: עולם העשיה בצבע שחור, אשר מסתיר לגמרי את אור ה', מטעם שבו הרצון לקבל שולט מאד, ואינו מניח לתקן כמעט דבר. עולם היצירה בצבע ירוק, עולם הבריאה בצבע אדום, שהם צבעים אשר מעבירים יותר אור לנבראים מאשר העשיה, ועולם האצילות צבע לבן, כלומר הכלים שם מתוקנים לחלוטין, והם כמו שקופים, שמעבירים את האור המקורי, ואז מגולה אשר "ואתה מחיה את כולם" לגמרי.

וזהו מה דאיתא בסידור שיח יצחק (על ברכות התורה) בשם הגר"א זי"ע, שמתחילה מתחיל האדם בסוד, דהשי"ת נסתר ממנו, מחמת רוב שליטת הרצון לקבל אשר שולט בו, ואינו רוצה לקבל תיקון כ"כ. וזהו כעין שאמר האדמו"ר מקוצק זי"ע על הפסוק "ואנכי עומד בין ה' וביניכם", שהאנכיות של האדם היא המפרידה בין

האדם לקונו. ואח"כ כאשר מצליח לתקן יותר מן הרצון לקבל, נהפכת התורה להיות דרוש, מלשון "ותלך לדרוש את הוי"ה", וכשמזכך יותר את הרצון לקבל נהפכת התורה להיות רמז, כלומר השי"ת כבר נרמז לו בכל עניני התורה, וכאשר מזכך לגמרי את הרצון לקבל, אז מתפשט השי"ת מכל לבושיו, וכבר אינו מסתיר את עצמו כלל.

נמצא, שע"י שהאדם משווה את צורתו לצורת קונו, שמאמין בו ורוצה להיטיב לזולתו כמוהו, אז מוסרים הלבושים יותר ויותר, ומתגלה לו אור ה' במציאות חייו, ובתורה ומצוות. והדברים נעשים ממילא, שכן רצון הבורא עצום ורב להיטיב לנבראיו, אלא שכל זמן שהכלים של הנבראים אינם מוכשרים, אין השוואת הצורה ואין האור העליון יכול להתגלות, אבל אחר שהאדם מתקן את כליו, ממילא זורם לתוך כליו האור העליון. וזהו שנאמר על הצדיקים שיודעים שיחת דקלים וכדומה, שהכוונה שהשיגו את השורשים הרוחניים של הדקלים והעופות, ובשורשים הללו מתבארת שיחתם הרוחנית, שהיא ענין התגלות אור ה' בהם, וכן כללות הענין בפרקי שירה].

"וזאת תורת האדם, שבעת עסקו בתורה לשמה, לשמור ולקיים ככל הכתוב בה, מטהר את גופו מראשו ועד רגליו... וכשם שכל גופו של אדם עולה ומזדכך ע"י עסק התורה והמצוות -- כך העולמות כולם, אשר הן המה שיעור קומת אדם (דהם בנפש האדם), כמו שנתבאר לעיל פרק ו -- הם מזדככים ומטהרים ומתעלים.

"והאדם הישר העובד האמיתי לא יפנה דעתו ומחשבתו בעת עבודתו לו ית"ש אפילו כדי לעלות ולטהר גופו ונפשו, אלא שיעלה טוהר מחשבתו וכוונתו ופנה למעלה לתיקון וטהרת העולמות הקדושים" (פירוש, לכוון להרבות בכבוד שמים ולהעלות קרן כלל ישראל).

(שם שער א' פרק כא)

ומבאר בעה"ס שעל כך אמרו חז"ל (איכה רבה, פתיחתא ב): "הלוואי אותי עזבו, ותורתי שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב". ומבאר בעה"ס, שדברי הנביא נאמרו לאותם שהיו צמים ומתענים למצוא גילוי פניו ית', כי באמת חפצו בקרבת הבורא ית', כמו שנאמר (ישעיה נח ב) "קרבת אלקים יחפצון", ועל כך אמר להם הנביא בשם ה' - הלוואי שתעזבו אותי, כי כל יגיעתכם לריק וללא הועיל, משום שאינני נמצא בשום מקום אלא בתורה (ולהפך: ע"י צומות אפשר להגיע להתגברות האנוכיות של האדם, מפני שמרגיש עצמו מורס מעם). פירוש: כל מה שיעשה האדם מחוץ לדרך התורה והמצוות, לא יגיע מכך לקרבת אלקים. כי האדם מונח בתוך רצונותיו הטבעיים האנוכיים, וברצונות כאלה לעולם אין יכול להתגלות שום אור. רק בכח התורה והמצוות טמון הכח לטהר את הרצון ולהפכו מרצון אנוכי לרצון להשפיע ולתת – שהוא הכלי היחיד שעמו אפשר לקבל את אור הבורא. לכן שמרו את התורה, ושם תחפשו אותי, והמאור שבה יחזירכם למוטב ותמצאוני.